

بررسی رابطه پنج عامل شخصیت با رضایت زناشویی در بیوه زنان مزدوج با برادر شوهر

پریسا یاسمی نژاد^۱
محسن گل محمدیان^۲
لقمان ابراهیمی^۳

چکیده

پژوهش حاضر با هدف شناسایی رابطه و ویژگی‌های شخصیتی (پنج عامل اصلی شامل بی‌ثباتی هیجانی، پرون‌گرایی، باز بودن به تجربه‌ها، توافق و وجدانی بودن) با رضایت زناشویی انجام شد. جامعه آماری شامل کلیه بیوه زنان ازدواج کرده با برادر شوهر در کرمانشاه بود. نمونه مورد مطالعه (۴۳ نفر) با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. ابزار پژوهش شامل پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ و پرسشنامه پنج عاملی شخصیتی (NEO-FFI) بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از روش‌های همبستگی ساده و تحلیل رگرسیون چندگانه انجام شد. یافته‌های پژوهش نشان داد که بین عامل شخصیتی بی‌ثباتی هیجانی و رضایت زناشویی همبستگی منفی و معنادار وجود دارد. متغیر وظیفه‌شناسی همبستگی مثبت و معنادار با رضایت زناشویی دارد. تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد دو متغیر بی‌ثباتی هیجانی و وظیفه‌شناسی پیش‌بینی‌کننده‌های خوبی برای رضایت زناشویی بودند و با هم ۱۳٪ درصد واریانس متغیر ملاک یعنی رضایت زناشویی را تبیین می‌کنند. یافته‌ها اهمیت عوامل شخصیت را در تبیین رضایت زناشویی خاطر نشان می‌سازد.

کلید واژه‌ها: ویژگی‌های شخصیتی، رضایت زناشویی، بیوه زنان مزدوج با برادر شوهر.

۱. مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد دزفول Email: pyasemi@yahoo.com

۲. عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد دزفول

۳. مدرس دانشگاه پیام نور پیرانشهر

مقدمه

بیوگی در سراسر دنیا با سوگ، سوگواری، ازدواج اجباری مجدد، طرد، تنهایی و فقر مشخص شده است. با این وجود وضعیت بیوه‌ها بستگی به کشور، مذهب، فرهنگ و نظام اقتصادی دارد که در آن زندگی می‌کنند. رضایت زناشویی عامل مهم در هر ازدواج است. رضایت زناشویی زمانی وجود دارد که زوجین از بودن با دیگری احساس رضایت می‌کنند (سین‌ها و موکرجیس^۱، ۱۹۹۰).

از سال ۱۹۳۸ که اولین پژوهش در خصوص ازدواج توسط لوئیس ترمین^۲ (گاتمن^۳، ۱۹۹۸) صورت گرفت بحث‌های زیادی در میان متخصصین در خصوص ازدواج، فرآیند طلاق و ازدواج مجدد صورت گرفت. ازدواج‌های مجدد در جوامع همیشه وجود داشته است، ولی اخیراً اکثریت این ازدواج‌ها بدنبال مرگ همسر بوده و نه طلاق (چرلین^۴، ۱۹۹۲). از عصر کلونی‌ها^۵ تا اواخر دهه ۱۹۲۰ اکثر ازدواج‌های مجدد پس از بیوگی بوده تا طلاق. در ۱۹۸۷ تنها ۹ درصد مردان و زنانی که ازدواج مجدد داشتند ازدواجشان پس از مرگ همسر بوده است. احتمال اینکه ازدواج مجدد یک زن در بین ۵ سال، حل نشده باقی بماند از ۱۶ درصد تا ۲۲ درصد افزایش یافته است (چرلین، ۱۹۹۲).

نتایج تحقیقات نشان داده که در ازدواج‌های دوم طلاق بیشتری نسبت به ازدواج اول اتفاق می‌افتد و سن زنان تعیین‌کننده احتمال ازدواج مجدد آن‌هاست. حدود ۴۷ درصد از بیوه‌ها کمتر از ۲۵ سال مجدداً ازدواج می‌کنند و در حدود ۴۰ درصد از این زنان از این ازدواج مجدد صاحب فرزند می‌شوند (کونتز، ۱۹۹۲). نگاهی به وضعیت طلاق در ایران، نشان می‌دهد که نرخ رشد طلاق طی سال‌های اخیر سیر صعودی داشته است؛ چنان که بر اساس آمارهای منتشره از سوی سازمان‌های مربوطه (مرکز آمار ایران) در ایران در سال ۱۳۷۵، ۳۸ هزار و ۸۱۷ نفر از یکدیگر جدا شده‌اند (۱/۵ در هزار). این در حالی است در

1. Sinha & Mukerjec
2. Louise Terman
3. Gattman
4. Cherlin
5. colonial

سال ۱۳۸۰ از جمعیت متاهل کشور ۶۰ هزار و ۵۵۹ نفر طلاق گرفته‌اند (۲/۳) و این رقم در سال ۱۳۸۵ به ۹۸۷۵۶ فقره افزایش یافته است (۳/۱ هزار). به عبارت دیگر طی سال‌های ۱۳۷۵، ۱۳۸۰ و ۱۳۸۵ روزانه به ترتیب به طور میانگین تعداد ۱۰۶، ۱۶۵ و ۲۷۰ فقره طلاق در کشور به ثبت رسیده است (ریاحی، ۱۳۸۶). استان‌های تهران، کرمانشاه و قم به ترتیب بالاترین؛ و استان‌های یزد و سیستان و بلوچستان پایین‌ترین نرخ طلاق را به خود اختصاص داده‌اند. استان کرمانشاه به عنوان یک استان مرزی با اقوام، مذاهب و زبان‌های مختلف با تجربه کردن جریان‌های مختلف از جمله جنگ تحمیلی، میزان بالای بیکاری و اعتیاد، از جمله مناطقی است که مسئله طلاق در آن به وفور دیده می‌شود. در طی دهه‌های اخیر، کرمانشاه، مقام دوم و گاهی با یک پله تغییر، مقام سوم طلاق در کشور را از آن خود کرده است (سلیمانی، ۱۳۸۱).

در برخی مناطق ایران از جمله کرمانشاه، کردستان، ایلام و لرستان بسیاری از زنان زمانی که بیوه می‌شوند و شوهرانشان به هر دلیلی که فوت می‌کنند به نوعی به ازدواج اجباری با برادر شوهر خویش وادار می‌شوند. این درحالی است که بین آنها اختلاف سنی فراوانی وجود دارد به طوری که در اغلب اوقات این زنان فرزندان را از شوهر متوفی خود دارد که گاهی سن آنها فاصله زیادی با سن شوهر کنونی شان (برادر شوهر) ندارد. از طرفی مردان معمولاً هیچ گونه آمادگی کافی برای چنین ازدواجی را ندارند و معمولاً بعد از اولین سالگرد برادر متوفی خویش به ناچار به این ازدواج تن در می‌دهند. به نظر می‌رسد با توجه به ساختار فرهنگی مردم در این مناطق؛ قدرت خانواده و جایگاه بزرگترها، وجود فرزندان نیازمند مراقبت، تعصبات قومی مبنی بر ضرورت تکیه گاه داشتن زن، احساس دین برادر به برادرزاده (برادر زاده‌ها)، نگرانی از طرد و سرزنش از سوی اطرافیان و گرایش خانواده اصلی به دور نشدن از عروس خود آنها را به پذیرش این ازدواج متقاعد می‌سازد.

از جمله نظریه‌هایی که تأثیر بسیاری بر تحقیق و نظریه در شخصیت دارد، نظریه صفات است. در این دیدگاه شخصیت به اجزایی که صفات نامیده می‌شود تقسیم می‌شود. طرفداران این دیدگاه معتقدند خصوصیات شخصیتی هر طور که

ارزیابی شوند، با رفتار ارتباط دارند. فرض اصلی این دیدگاه این است که، پاسخ‌های متفاوت انسانها به موقعیت‌های خاص به دلیل آمادگی‌های مشخصی است که در آنها موجود است، به این آمادگی‌ها صفات گفته می‌شود. به عبارت دیگر، افراد را می‌توان با توجه به این طرز رفتارهای خاص آنها، شناسایی و توصیف نمود. اگرچه این نظریه‌پردازان در تعیین صفاتی که شخصیت انسان را تشکیل می‌دهند از یکدیگر متفاوتند، ولی همگی آنها بر این باورند که این صفات، پایه‌های اصلی شخصیت انسان را تشکیل می‌دهد.

در روان‌شناسی، پنج ویژگی اساسی شخصیت، پنج عامل یا بُعد گسترده شخصیت است (گلدبرگ^۱، ۱۹۹۳). از این ویژگی همچنین با عنوان «مدل پنج عاملی»^۲ (FFM) نیز یاد می‌شود. با وجود مناقشات بر سر این عامل‌ها، این مدل در مطالعات گوناگون در کشورها، فرهنگ‌ها، سن‌ها و جنسیت‌های مختلف مورد استفاده قرار گرفته است. در برخی موارد استفاده از آن به مباحث عملکرد شغلی و روان‌درمانی افراد، محدود شده است (مستور^۳، ۲۰۰۳). ویژگی‌های شخصیت در زندگی روزمره، به صفات پایدار در خلال زمان بازمی‌گردد که از موقعیتی به موقعیت دیگر تغییر چندانی نکرده و به ماهیت وجودی فرد اشاره دارد. بطور عام، رفتار ما تحت تأثیر ویژگی‌ها و توانای‌های شناختی و هیجانی قرار دارد. برای پیش‌بینی رفتار باید چنین ویژگی‌هایی بطور دقیق مورد بررسی قرار گیرند (حق‌شناس، ۱۳۸۵). الگوی پنج‌عاملی شخصیت (NEO-FFI) برای ارزیابی سریع پنج عامل اصلی (بی‌ثباتی هیجانی، برون‌گرایی، باز بودن به تجربه‌ها، توافق و وجدانی بودن) طراحی شده است. روان‌رنجورخویی^۴ یا عصبیت: اساس این بُعد بر تجربه هیجانات نامطلوب است که شامل موارد زیر می‌باشد: «عصبیت، ناراحتی، دستپاچگی، باورهای نامعقول و غیرواقعیانه، کنترل بسیار کم تکانه‌ها در مقابل نیازها، نایمی شخصی، مستعد تنیدگی، اضطراب، افسردگی، خصومت

1. Goldberg
2. five factor model
3. Mastor
4. neuroticism

و آسیب‌پذیری». برون‌گرایی^۱: این بُعد، عواملی همچون «جسارت، اعتماد به نفس بالا، پرانرژی بودن، پرتحرک بودن، اجتماع‌پذیری، حراف بودن، برانگیختگی، جمع‌گرایی، تعهد بالا، سلطه‌جویی، هیجان‌ات مثبت، دوستانی صمیمی و خوشبینی» را می‌سنجد. گشودگی به تجربه^۲: این عامل میزان کنجکاوی، استقلال رأی، وسعت علاقه، خردورزی (جنبه‌های فلسفی و عقلانی)، خلاقیت، گشودگی، منطق‌مداری، عدم تأکید بر آداب و رسوم را می‌سنجد و افرادی که در این بُعد نمره بالا می‌آورند به احتمال زیاد زمینه موفقیت در جنبه‌هایی از زندگی فردی و اجتماعی را دارا هستند. توافق^۳: نشانگر نوع دوستی، فداکاری، همکاری، همدلی، تفاهم، مهربانی و خوش‌رویی، انعطاف‌پذیری، سازگاری، خوش‌طینتی و خوش‌بینی است. افراد با نمره بالا در این ملاک علاوه بر داشتن ویژگی‌های فوق در فعالیت‌های گروهی نیز موفقیت بالایی دارند. وجدانی بودن^۴: این بُعد، شامل پشتکار، استقامت، دقت عمل، قابلیت اعتماد، اراده‌مندی و نظم می‌شود. با وجدان بودن از طریق سه ملاک قابل تشخیص است که شامل موارد زیر می‌باشد: جهت‌یابی پیشرفت (سخت‌کوشی با پشتکار بودن)، وابستگی‌پذیری (مسئول و مراقب) نظم و ترتیب (برنامه‌مداری و سازمان‌یافتگی). بنابراین با وجدان بودن با خودکنترلی و نظم و پشتکار ارتباط دارد (کاستا و مک‌گری، ۱۹۹۱؛ کاستا و مک‌گری، ۱۹۹۲؛ نقل از ماسر^۵ و همکاران، ۲۰۰۷).

اکثر پژوهشگران از عوامل درون فردی یعنی صفات شخصیتی که در دراز مدت و به صورت پایدار رضایت زوجها از زندگی مشترک را متاثر می‌سازد غفلت ورزیده‌اند. از جمله مهم‌ترین و با نفوذترین مدل‌ها در بررسی صفات شخصیتی در دهه‌های اخیر مدل ۵ عاملی بوده است که بیش از همه حوزه پژوهش را تحت تأثیر قرار داده است.

در واقع زناشویی ازدواج دو شخصیت است. به همین دلیل ضروری است با

-
1. extroversion
 2. openness to experience
 3. agreeableness
 4. conscientiousness
 5. Moser

دیدگاهی آسیب‌شناختی به علل درون‌فردی ناسازگاری‌ها و نارضایتی‌های زناشویی و عدم موفقیت در ازدواج‌ها پرداخته و نقش عوامل شخصیتی در رضایت زناشویی مورد بررسی قرار گیرد. هر یک از زوجین با پیشینه تحولی و سبک شخصیتی و ترکیب عوامل زیست‌شناختی، محیطی و تجربی گوناگون به زندگی مشترک قدم می‌گذارند. یافته‌های پژوهشی نشان می‌دهند که عوامل و ابعاد شخصیتی بهتر از متغیرهای تقویمی مثل سن، تحصیلات یا سابقه جدایی در گذشته کیفیت رابطه زناشویی را پیش‌بینی می‌کند (بتلر و نیوکمپ، ۱۹۹۸).

نتایج جدیدترین یافته‌ها نشان می‌دهد که شخصیت همسر می‌تواند تاثیر مهمی بر روی توانایی افراد برای بهبود یافتن و شاید زنده ماندن از یک بیماری وخیم تهدیدکننده سلامت آنها داشته باشد و می‌تواند سطح افسردگی همسرش را هیجده ماه بعد پیش‌بینی کند (سانتایانا، ۲۰۰۷).

ابراهیمی و همکاران (۱۳۸۹) در پژوهشی به بررسی رابطه بین پنج عامل بزرگ شخصیت و رضایتمندی زناشویی پرداختند و به این نتیجه دست یافتند که روان‌رنجور خویی رابطه منفی و معنادار و برونگرایی، خوشایندی و وجدانی بودن رابطه مثبت و معناداری با رضایت زناشویی دارند و برونگرایی و خوشایندی به ترتیب قویترین پیش‌بین‌های رضایت زناشویی بودند.

خجسته مهر (۱۳۸۵) در بررسی پیش‌بین‌های عدم رضایت زناشویی و طلاق بالا گزارش داد که تفاوت‌های شخصیتی بالا، سبک دلبستگی، اختلاف سنی زیاد، تحصیلات، درآمد پایین و مهارت‌های اجتماعی و بین‌فردی پیش‌بین‌های هستند فیشر و مک‌نالتی^۲ (۲۰۰۸) در یک مطالعه طولی نشان دادند که سطح بالای روان‌رنجور خویی خود فرد و همسرش سطوح پایین رضایت زناشویی را در یک سال بعد پیش‌بینی کرد.

در پژوهشی دیگر شاکلفورد^۳ و همکاران (۲۰۰۷) انجام دادند دریافتند افرادی که همسرانی دارند که در مولفه‌های سازگاری و وظیفه‌شناسی پایین هستند از

1. Santayana
2. Fisher & McNulty
3. Shachelford

زندگی و وضعیت زناشویی شان رضایت کمتری دارند. بارلدز^۱ و همکاران (۲۰۰۶) نشان دادند همسران درگیر در روابط آشفته روان رنجور خوتر و درون گراتر از همسران عادی بودند. مید^۲ (۲۰۰۵) در طی بررسی در گروه نمونه ۳۴۳۶ نفری از زوج‌ها رابطه منفی و معناداری را بین روان رنجور خوئی، افسردگی و تکانشگری با رضایت زناشویی و رابطه مثبت و معناداری را بین مهربانی، انعطاف پذیری و عزت نفس با رضایت زناشویی به دست آورد. زوبی^۳ (۲۰۰۵) در بررسی بررسی تاثیر شخصیت بر رضایت زناشویی دریافت که همبستگی متوسط و مثبتی بین خوشایندی، گشودگی به تجربه و وجدانی بودن با شاخص‌های رضایت زناشوی وجود دارد. بین روان آزده خوئی و شاخص‌های رضایت زناشویی همبستگی منفی و متوسطی بدست آمد. باتوین^۴ (۱۹۷۷) مک کری^۵ و همکاران (۱۹۹۸)، گاتیس و همکاران (۲۰۰۴) وایت^۶ و همکاران (۲۰۰۴) دریافتند رابطه منفی و معنی داری بین روان رنجور خوئی و رضایت زناشویی وجود دارد. برون گرایلیستر و همکاران (۱۹۸۹)، به نقل از شیوتا^۷ و همکاران، (۲۰۰۷) و وایت و هندریک^۸ و هندریک گزارش دادند (۲۰۰۴) رابطه مثبت و معنی داری بین برون‌گرایی و رضایت زناشویی وجود دارد. بتونی (۱۹۹۷) مک کری و همکاران (۱۹۹۸)، گاتیس و همکاران (۲۰۰۴)، وایت و هندریک و هندریک (۲۰۰۴)، دونلان^۹ و همکاران (۲۰۰۵)، زوبی (۲۰۰۵)، مید (۲۰۰۵)، شاکلفورد و همکاران (۲۰۰۷) رابطه مثبت و معنی داری بین خوشایندی و رضایت زناشویی بدست آوردند. مک کری و همکاران (۱۹۹۸)، شاکلفورد و همکاران (۲۰۰۷)، وایت و هندریک و هندریک (۲۰۰۴)، زوبی (۲۰۰۵) دریافتند بین وجدانی بودن و رضایت زناشویی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. لذا با عنایت به اهمیت

1. Barles
2. Mead
3. Zoby
4. Botwin
5. McCrae
6. White
7. Shiota
8. Hendrich
9. Donnellan

موضوع فوق هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه ابعاد شخصیت با رضایت زناشویی بیوه زنان با ازدواج مجدد (ازدواج کرده با برادر شوهر) می‌باشد. بر اساس هدف فوق فرضیه‌های زیر صورت بندی می‌شوند:

- بین ویژگی شخصیتی بی‌ثباتی هیجانی و رضایت زناشویی بیوه زنان مزدوج با برادر شوهر رابطه وجود دارد.
- بین ویژگی شخصیتی برون‌گرایی و رضایت زناشویی بیوه زنان مزدوج با برادر شوهر رابطه وجود دارد.
- بین ویژگی شخصیتی باز بودن به تجربه‌ها و رضایت زناشویی بیوه زنان مزدوج با برادر شوهر رابطه وجود دارد.
- بین ویژگی شخصیتی توافق و رضایت زناشویی بیوه زنان مزدوج با برادر شوهر رابطه وجود دارد.
- بین ویژگی شخصیتی و وجدانی بودن رضایت زناشویی بیوه زنان مزدوج با برادر شوهر رابطه وجود دارد.
- بین ویژگی‌های شخصیتی پنج گانه و رضایت زناشویی بیوه زنان مزدوج با برادر شوهر رابطه چندگانه وجود دارد.

روش پژوهش

روش تحقیق به کار رفته در این مطالعه بر مبنای مفروضه تحقیقات همبستگی بود. در این جا، ارتباط متغیر ویژگی‌های شخصیت (۵ عامل) به عنوان متغیرهای پیش بین (مستقل) با متغیر رضایت زناشویی به عنوان متغیر ملاک (وابسته) سنجیده و بر اساس روابط بین آن‌ها مدل رگرسیون تنظیم شد.

جامعه آماری را کلیه زنان بیوه در کرمانشاه و اسلام آباد غرب تشکیل می‌داد که با برادر شوهر خود ازدواج کرده بودند. نمونه پژوهش شامل ۴۳ نفر زن ازدواج کرده با برادر شوهر خود بود که به شکل نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. به منظور رعایت ملاحظات اخلاقی^۱ تحقیق قبل از توزیع پرسشنامه‌ها

1. ethical responsibility

توضیحات مختصری در مورد پرسشنامه به زنان داده شد. در شروع کار با گفتن اینکه «تکمیل پرسشنامه صرفاً جنبه تحقیقاتی دارد و نتیجه آن هرچه که باشد، هیچ گونه تأثیری بر شما نخواهد داشت و پاسخ‌های شما محرمانه خواهد ماند» به آزمودنی‌ها اطمینان خاطر داده شد.

ابزار سنجش در این پژوهش شامل دو پرسشنامه است که عبارتند از:

الف) پرسشنامه پنج عامل بزرگ شخصیتی

ب) پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ

الف) پرسشنامه پنج عامل بزرگ شخصیتی NEO-FFI: پرسشنامه NEO-FFI

(مورد استفاده در این پژوهش) فرم کوتاهی از پرسشنامه تجدیدنظر شده NEO

(NEO-PI-R)، کاستا و مک‌گری، (۱۹۹۲) است که برای ارزیابی مختصر و سریع پنج

عامل اصلی شخصیت طراحی شده است. این پرسشنامه دارای ۶۰ ماده است، ۵

بعد شخصیت بهنجار را اندازه‌گیری می‌کند و شامل ۱۲ ماده برای هر یک از پنج

بعد است (کاستا و مک‌گری، ۱۹۹۲). خرده‌مقیاس‌های هر یک از پنج عامل

عبارتند از: ۱- عصیبت یا بی‌ثباتی هیجانی (N) ۲- برون‌گرایی (E) ۳- باز بودن

به تجربه (O) ۴- توافق (A) و ۵- وجدانی بودن (C). ضریب آلفای گزارش

شده پرسشنامه پنج عامل بزرگ شخصیتی NEO-FFI توسط مک‌گری و کاستا بین

۰/۷۴ تا ۰/۸۹ با میانگین ۰/۸۱ متغیر بوده است. در تحقیقی که توسط بوچارد^۱ و

همکاران در سال ۱۹۹۹ صورت گرفت، ضریب آلفا^۲ برای عصیبت ۰/۸۵، برای

برون‌گرایی ۰/۷۲، برای باز بودن به تجربه، ۰/۶۸، برای توافق ۰/۶۹ و برای

وجدانی بودن ۰/۷۹ بدست آمده است که نشان‌دهنده همسانی درونی بالای

پرسشنامه است (بوچارد و همکاران، ۱۹۹۹). ضریب همبستگی بین نمره‌های

شاخص‌های NEO-FFI با NEO-PI-R در نمونه ABLSA به ترتیب ۰/۹۲، ۰/۹۰،

۰/۹۱، ۰/۷۷ و ۰/۸۷ برای شاخص‌های N، E، O، A و C محاسبه شد.

حقوق‌شناس (۱۳۸۵) ضریب اعتبار بازآزمایی^۳ برای یک گروه نمونه ایرانی

1. Bouchar

2. alpha

3. test-retest

شامل ۲۰۸ دانشجوی با سه ماه فاصله زمانی به ترتیب ۰/۷۹، ۰/۷۹، ۰/۸۰، ۰/۷۵، ۰/۸۳ برای عصبیت، برون‌گرایی، باز بودن به تجربه، توافق و وجدانی بودن بدست آورد (ملازاده، ۱۳۸۷). در زمینه روایی همزمان این پرسشنامه، بین پرسشنامه ریخت‌مایرز بریگز^۱، پرسشنامه شخصیتی مینه‌سوتا^۲، پرسشنامه تجدیدنظر شده کالیفرنیا، بررسی مزاج گیلفورد و زاگرمین^۳، سیاهه یا فهرست رگه‌ها و مقیاس رگه بین فردی، رابطه بالایی مشاهده شده است. این یافته‌ها نشانگر روایی مناسب این پرسشنامه است (ابراهیمی، ۱۳۸۷).

ب) پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ (ENRICH): این پرسشنامه برای ارزیابی زمینه‌های بلقوه مشکل‌زا یا شناسایی زمینه‌های قوت و پرباری رابطه زناشویی به کار می‌رود. پرسشنامه انریچ یک نسخه ۱۱ سوالی و نسخه دیگر آن ۱۲۵ سوالی است. نسخه ۱۲۴ سوالی داری ۱۴ خرده مقیاس است. پرسشنامه مورد استفاده در این پژوهش نسخه ۴۷ سوالی است که توسط سلیمانیان (۱۳۷۳) از روی نسخه ۱۲۵ سوالی آن اقتباس گردیده است و ۱۲ خرده مقیاس دارد. نمره بالا در این پرسشنامه نشانه رضایت زناشویی بیشتر و بلعکس و نمره پایین نشانه رضایت زناشویی کمتر است. میانگین برابر ۵۰ و انحراف استاندارد برابر ۱۰ است. در این مقیاس نمره‌های کمتر از ۳۰ نشانگر نارضایتی شدید، بین ۳۰ تا ۴۰ نشانگر عدم رضایت نسبی، نمره ۴۰ تا ۶۰ نشانگر رضایت نسبی و متوسط، نمره‌های بین ۶۰ تا ۷۰ نشانگر رضایت زیاد و نمره‌های بالاتر از ۷۰ نشانگر رضایت فوق العاده همسران از روابط زناشویی است. ضریب آلفای پرسشنامه انریچ توسط اولسون و همکاران (۱۹۸۹) برای خرده مقیاس‌های تحریف ایده‌آل، رضایت زناشویی، موضوعات شخصیتی، ارتباط، حل تعارض، مدیریت اقتصادی، فعالیتهای تفریحی، رابطه جنسی، فرزند پروری، دوستان، خانواده و نقش‌های برابر، به ترتیب ۰/۹۰، ۰/۸۱، ۰/۷۳، ۰/۶۸، ۰/۷۵، ۰/۷۴، ۰/۷۶، ۰/۴۸، ۰/۷۷، ۰/۷۲ و ۰/۷۱ بود. در

1. Myers Berigs
2. MMPI
3. Gilford & Zakerman

پژوهش سلمانیان (۱۳۷۳) ضریب پایایی این پرسشنامه به صورت آلفا محاسبه و عدد ۰/۹۳/ به دست آمد. ضریب همبستگی پرسشنامه انریچ با مقیاس‌های رضایت خانوادگی از ۰/۴۱ تا ۰/۶۰/ و با مقیاس‌های رضایت از زندگی ۰/۳۳/ ت ۰/۴۱/ به دست آمده که نشانه روایی سازه آن است. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از روش‌های زیر انجام شده است:

۱) محاسبه شاخص‌های آماری توصیفی نظیر میانگین، انحراف معیار و... ۲ (به منظور آزمون فرضیه‌های تحقیق حسب مورد از روش‌های همبستگی ساده، تحلیل رگرسیون چندگانه به روش همزمان استفاده شده است.

یافته‌ها: الف) توصیف داده‌ها

جدول ۱. مشخصات جمعیت شناختی بیه زنان مزدوج با برادر شوهر

متغیر	سن		تحصیلات همسر		تحصیلات مرد		وضعیت شغلی زنان		سطح اقتصادی		فرزند		
	زن	شوهر	دانشگاهی	غیر دانشگاهی	دانشگاهی	غیر دانشگاهی	بیکار	شاغل	بالا	متوسط	پایین	دارا	فاقد
زنان مزدوج با برادر شوهر	۳۲/۴۵	۲۸/۸۶	۰/۱۴	۰/۸۶	۲۲/۳	۷۶/۷	۸۲/۷	۱۶/۳	۱۶/۳	۳۴/۹	۴۸/۸	۹۰/۷	۹/۳

جدول ۲. آماره‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر	تعداد معتبر
سن	۳۲/۴۵	۴/۵۸	۲۸	۵۲	۴۳
بی‌ثباتی هیجانی	۲۶/۳۲	۵/۱۳	۱۱	۳۹	۴۳
برون‌گرایی	۲۳/۱۰	۴/۹۱	۱۰	۳۶	۴۳

متغیر	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر	تعداد معتبر
باز بودن به تجربه	۳۳/۲۲	۴/۲۹	۷	۳۲	۴۳
توافق	۲۰/۸۹	۵/۲۹	۱۳	۴۵	۴۳
وجدانی بودن	۲۳/۵۷	۵/۲۳	۱	۳۱	۴۳
رضایت زناشویی	۱۸/۵۰	۴/۴۹	۶	۳۰	۴۳

جدول ۱ اطلاعات توصیفی متغیرهای سن و ویژگی‌های شخصی و همچنین رضایت زناشویی را نشان می‌دهد.

ب) تحلیل داده‌ها

بین ویژگی‌های شخصی پنج گانه و رضایت زناشویی بیوه زنان مزدوج با برادر شوهر رابطه ساده وجود دارد.

جدول ۲. ضریب همبستگی ساده بین رضایت زناشویی و ویژگی‌های شخصی در نمونه مورد مطالعه

شاخص‌های آماری	بی‌ثباتی هیجانی	برونگرایی	باز بودن به تجربه	توافق	وظیفه شناسی
ضریب همبستگی (r)	۰/۲۹۲ - **	۰/۱۴ -	۰/۲۰۴	۰/۱۴۹	۰/۲۲۲ *
سطح معنی داری (P)	۰/۰۰۷	۰/۸۹۸	۰/۰۶۴	۰/۱۸۰	۰/۴۴
تعداد نمونه (N)	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳

** معنادار در سطح ۰/۰۱ و * معنادار در سطح ۰/۰۵

جدول بالا ضریب همبستگی ساده بین رضایت زناشویی و ویژگی‌های شخصی در پژوهش را نشان می‌دهد. همانطور که از جدول مشهود است رابطه منفی معنی داری بین رضایت زناشویی و ویژگی شخصی بی‌ثباتی هیجانی وجود دارد. همچنین بین رضایت زناشویی و وظیفه شناسی همبستگی مثبت و معنی داری وجود دارد. به عبارت دیگر با افزایش وظیفه شناسی رضایت

زناشویی نیز افزایش می‌یابد.

تحلیل رگرسیون (متغیرهای ویژگی‌های شخصیت: ۵ مولفه)

برای آزمودن فرضیه‌های تحقیق، با توجه به تعداد و نوع متغیرهای پیش بین یعنی ویژگی‌های شخصیت (کمی) از روش تحلیل رگرسیون به روش همزمان استفاده شد. بر اساس مدل رگرسیون، به منظور شناسایی و تعیین سهم هر کدام از متغیرهای پیش بین (مستقل) در پیش بینی متغیر ملاک (وابسته)، همراه با کنترل سهم سایر متغیرها، ترکیب خطی متغیرهای پیش بین برای پیش بینی متغیر وابسته به کار می‌رود. شرح تفصیلی محاسبات آماری در زیر ارائه شده است.

• **فرضیه کلی:** بر اساس ویژگی‌های شخصیت (۵ مولفه) می‌توان سطح رضایت زناشویی زنان با ازدواج مجدد را پیش بینی کرد.

جدول ۴. خلاصه تحلیل رگرسیون چند گانه برای پیش‌بینی

رضایت زناشویی زنان بر اساس ویژگی‌های شخصیت

متغیرها	ضرایب β	مقدار t	سطح معنی داری
ضریب ثابت	-۰/۲۹۲	۲/۷۵	۰/۰۷
بی‌ثباتی هیجانی	۰/۲۹۲	۲/۰۴۶	۰/۰۴۴
وظیفه‌شناسی	۰/۳۶۹	۲/۱۶۷	۰/۰۳۳

همان‌طور که در جدول شماره ۴ مشاهده می‌شود، طبق مناسب‌ترین مدل به دست آمده از تحلیل رگرسیون پس از حذف متغیرهای توافق و باز بودن به تجربه و برون‌گرایی که همبستگی معنادار با رضایت زناشویی نداشتند ضریب همبستگی چندگانه برای ترکیب خطی ویژگی‌های شخصیتی با رضایت زناشویی برای بیوه زنان مزدوج با برادر شوهر برابر با $MR=0/369$ و $RS=0/136$ و $F=6/302$ که در سطح $p=0/001$ معنی‌دار است. چنانکه ملاحظه می‌شود مقدار ضریب همبستگی چندگانه ($MR=0/362$) از مقدار رابطه ساده هر یک از متغیرهای پیش بین با متغیر ملاک بیشتر است. بنابراین فرضیه کلی پژوهش مورد تایید قرار می‌گیرد. ضریب

تعیین محاسبه شده حاکی از آن است که ۱۳٪ از رضایت زناشویی توسط متغیرهای پیش‌بین و وظیفه‌شناسی و بی‌ثباتی هیجانی قابل تبیین است.

نتیجه‌گیری

یافته‌های حاصل از این پژوهش نشان داد که از بین ویژگی‌های شخصیتی نیرومند پنج‌گانه تنها متغیرهای روان رنجورخویی و وظیفه‌شناسی همبستگی معنی‌داری با رضایت زناشویی در زنان مزدوج با برادر شوهر داشتند. روان رنجورخویی همبستگی منفی و معنی‌داری با رضایت زناشویی دارد به این صورت که با افزایش بی‌ثباتی هیجانی در زنان رضایت زناشویی آنان کاهش می‌یابد.

این یافته با یافته‌های تحقیقات صورت گرفته از سوی ابراهیمی و همکاران (۱۳۸۹)، فیشر و مک نالتی^۱ (۲۰۰۸)، بارلدز^۲ و همکاران (۲۰۰۶)، مید^۳ (۲۰۰۵)، زوبی^۴ (۲۰۰۵)، باتوین^۵ (۱۹۷۷)، مک کری^۶ و همکاران (۱۹۹۸)، گاتیس و همکاران (۲۰۰۴)، و وایت^۷ و همکاران (۲۰۰۴) مبنی بر رابطه منفی و معنی‌داری بین روان رنجورخویی و رضایت زناشویی همسو می‌باشد. اساس بعد روان رنجورخویی یا بی‌ثباتی هیجانی بر تجربه هیجان‌ناامطلوب است که شامل موارد زیر می‌باشد: «عصبیت، ناراحتی، دستپاچگی، باورهای نامعقول و غیرواقع‌بینانه، کنترل بسیار کم تکانه‌ها در مقابل نیازها، نایمنی شخصی، مستعد تنیدگی، اضطراب، افسردگی، خصومت و آسیب‌پذیری». به نظر می‌رسد که وجود باورهای نامعقول اضطراب و افسردگی را در این زنان تقویت نموده و بر ابعاد زندگی و رضایت زناشویی آنان تأثیر منفی گذاشته است.

وظیفه‌شناسی همبستگی مثبت و معنی‌داری با رضایت زناشویی داشت. به

1. Fisher & McNulty
2. Barles
3. Meed
4. Zoby
5. Botwin
6. McCrae
7. White

عبارت دیگر با افزایش وظیفه شناسی در زنان مزدوج با برادر شوهر رضایت زناشویی آنان نیز افزایش می‌یابد. این یافته با یافته‌های شاکلفورد و همکاران (۲۰۰۷) و زوبی (۲۰۰۵) همسو است. بعد وظیفه شناسی شامل پشتکار، استقامت، دقت عمل، قابلیت اعتماد، اراده‌مندی و نظم می‌شود. با وجدان بودن شامل سخت‌کوشی، با پشتکار بودن، مسؤول و مراقب بودن است. بنابراین با وجدان بودن با خودکنترلی و نظم و پشتکار ارتباط دارد. به نظر می‌رسد که این زنان با توجه به از دست دادن شوهر قبلی خود و بیوه شدن در قبال فرزندان و شوهر خود احساس مسؤولیت بیشتری می‌کنند. احساس دین به فرزندان متوفی و فرزند یا فرزندان از شوهر کنونی (برادر شوهر) خویش که در بسیاری از موارد اختلاف سنی با هم دارند نوعی سازش با وضعیت حاضر و تلاش در جهت انجام تکالیف و مسؤولیت‌های زندگی را موجب می‌شود.

نباید از نظر دور داشت که متغیرهای زیادی در رضایت زناشویی موثراند. پژوهش‌ها از سال ۱۹۵۰ نشان داده‌اند که جذابیت فیزیکی، عاطفه، سن ازدواج، تعداد فرزندان، زمینه اجتماعی اقتصادی، اهداف و علایق مشترک و فعالیت جنسی از جمله عوامل مهم در رضایت زناشویی هستند. تحقیقات ونجلیستی (۱۹۹۱)، دانلی (۱۹۹۳) و موکرافت و گیلیلاند (۱۹۹۳) نشان داد که رضایت جنسی شخصی، فراوانی رابطه جنسی، علاقه و رضایت جنسی یکی از زوجین ارتباط بالایی را با رضایت زناشویی دارد. همچنین در پژوهشی که توسط ماتیس و همکاران (۱۹۹۷) انجام شد با اینکه تحقیقات اندکی در خصوص اختلاف سنی مشاهده شده است ولی اختلاف سنی زیاد بین زوجین می‌تواند موجب کاهش رضایت زناشویی شود و رابطه معناداری بین اختلاف سنی زیاد شادی، سلامتی و بدرفتاری با همسر است (گروت و برینک، ۲۰۰۲، کلینگر، ۱۹۸۹؛ مرسی و سالتزنا، ۱۹۸۹). نتایج این پژوهش‌ها دال بر تاثیر این متغیرها بر رضایت زناشویی که نمونه این پژوهش بر طبق نتایج فاقد آن بودند.

در این پژوهش فقط زنان استان کرمانشاه مورد پژوهش واقع شدند. مقایسه مردان می‌تواند نتایج خوبی را به بار آورد. همچنین این پژوهش زنان دارای تحصیلات دانشگاهی را شامل نمی‌شود. استفاده از تحقیقات کیفی در این

موضوع جدید از جمله انجام مصاحبه با آنان احتمالاً به نتایج بهتری منجر شود. توجه به نقش تعداد فرزندان، وضعیت اقتصادی این بخش از زنان ضروری است. بررسی رابطه تک تک ابعاد رضایت زناشویی و ویژگی‌های شخصیتی به فهم دقیق‌تر این روابط کمک می‌کند در نهایت بر لزوم توجه به متغیرهای فرهنگی-دینی، نقش خانواده‌های اصلی، آموزش خانواده و خدمات زوج درمانی و خانواده درمانی مبتنی بر فرهنگ برای این دسته از ازدواج‌ها تاکید می‌شود.

منابع

- محمدزاده ابراهیمی، علی؛ رحیمی پردنجانی، طیبه؛ جمهری، فرهاد و برجعلی، احمد. (۱۳۸۹). *بررسی رابطه بین پنج عامل بزرگ شخصیت و رضایتمندی زناشویی*، فصلنامه تازه‌های مشاوره. جلد ۹، شماره ۳۳.
- حق‌شناس، حسن. (۱۳۸۵). *طرح پنج عاملی ویژگی‌های شخصیت (راهنمای تفسیر و هنجارهای آزمون NEO-FFI و NEO-PI-R)*، شیراز: انتشارات دانشگاه علوم پزشکی شیراز.
- ریاحی، محمداسماعیل، علی وردی نیا، اکبر و بهرامی کاکاوند، سیاوش. (۱۳۸۶). *تحلیل جامعه شناختی میزان گرایش به طلاق (مطالعه موردی شهرستان کرمانشاه)*. زن در توسعه و سیاست. پژوهش زنان. ۵ (۳). (پیاپی ۱۹: ۱۰۹-۱۴۰).
- سلیمانی، ساسان. (۱۳۸۱). *طلاق، علل و پیامدهای آن؛ کرمانشاه: دانشگاه پیام نور*.
- سلیمانیان، علی اکبر. (۱۳۷۳). *بررسی تاثیر تفکرات غیر منطقی بر نارضایتی زناشویی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت معلم تهران.
- ملازاده، جواد. (۱۳۸۱). *بررسی رابطه بین عوامل شخصیت و سبک‌های مقابله‌ای با سازگاری زناشویی در فرزندان شاهد*. پایان‌نامه دکتری چاپ نشده، دانشگاه تربیت مدرس.
- Barles, P. H. ; Barles, P. & Dijkstra. (2006). *Partner personality in distresses relationship*. faculty of behavioral and social sciences, 392-396.
- Bentler, P. M. & New Comb, M. D. (1998). *Logtidunal study of marital success and failure*. Journal of counseling and clinical psychology, 46, 1053-1070.
- Botwin, MD. (1997). *Personality and mate preferences*. journal of counseling and clinical psychology, 46, 1053-1070.
- Bouchard, G. , Lussier, Y. , & Sabourin, S. (1999). *Personality and*

- marital adjustment: Utility of the Five-Factor model of personality.* Journal of Marriage and the Family, 61, 651-660
- Cherlin, A. J. (1992). *Marriage, Divorce, Remarriage: Revised and Enlarged Edition.* Harvard University Press: Cambridge, MA.
 - Coontz, S. (1992). *The Way We Never Were: American Families and the Nostalgia Trap.* Basic Books: New York.
 - Donnellan, B. M. ; Conger, R. D. & Brayant, C. M. (2005). *The big five and enduring marriages.* journal of research in personality, 39. 206-207.
 - Donnelly, Denise A. (1993). *Sexually inactive marriages.* The Journal of Sex Research, 30 (2), 171-179.
 - Fisher, T. D. & McNulty, J. (2008). *Neuroticism and marital satisfaction. the mediating role playing by the sexual relationship.* Journal of family psychology. 22 (1). . 112-122.
 - Gattman, J. M. (1998). *What predicts divorce?* Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum associates.
 - Groot, Wim and Henriette Maassen Van Den Brink. (2002). *Age and Education Differences In Marriages And Their Effects On Life Satisfaction.* Journal of Happiness Studies 3: 153–165 .
 - Huston, Ted L. & Vangelisti Anita L. (1991). *Socio emotional behavior and satisfaction in marital relationships: A longitudinal study.* Journal of Personality and Social Psychology, 61 (5), 721-733 .
 - Klinger-Vartabedian, Laurel and Lauren Wispe. (1989). *Age Differences in Marriage and Female Longevity.* Journal of Marriage and the Family 51: 195-202 .
 - Matthias, Ruth E. , Lubben, James E. , Atchison, Kathryn A. , & Schweitzer, Stuart O. (1997). *Sexual activity and satisfaction among very old adults: Results from a community-dwelling Medicare population survey.* The Gerontologist, 37 (1), 6-14.
 - McCrae, R.R. ; & Costa, P.T. (1992). *Revised NEO personality (NEO-PI-R) and NEO five factor (NEO FF-I) Professional manual.* Odessa FF, psychological assessment Resources.
 - McCrae, R.R ; Stone, S. V ; Fagan, D. J. & Costa, P. T. (1998). *Identifying causes of disagreement between self report and spouse rating of personality.* Journal of personality, 66. 2585-311.
 - Mead, N. L. (2005). *Personality predictors of relationship satisfaction among engaged and married couples: An analysis of actor and partner effects.* Thesis, Brigham Young University, Provo, Utah.
 - Mercy, James A. and Linda E. Saltzman. (1989). *Fatal Violence among Spouses in the United States, 1976-85.* American Journal of Public Health 79 (5): 595-599.

- Morokoff, Patricia J. & Gilliland Ruth. (1993). *Stress, sexual functioning, and marital satisfaction*. The Journal of Sex Research, 30 (1), 43-53.
- Olson, D. H. & Olson, A. (1999). *Preventive approaches in Couple Therapy*. New York: talor and francis pub.
- Santayana, G. (2007). *spouses personality may be hazardous to your health*. Wes with.
- Shachelford, T. K., Besser, A., Goetz, A. T. (2007). *Personality, marital satisfaction and marital infertility dividual differences research (IDR)* .
- Shiota, M. N. & Levenson, R. W. (2007). *Birds of feater don't always fly farthest: similarity in big five personality predicts more negative marital satisfaction trajectories in long-term marriage*. journal of psychology and aging, 22 (4), 666-675.
- Sinha, P. and N. Mukerjec, (1990). *Marital satisfaction and space orientation*. J. Soc. Psychol. , 130: 633-639.
- White, J. K. ; Hendrich, S. & Hendrich, C. (2004). *Big five personality variables and relationship constructs. The eneagram institute discussion board*.
- Zoby, m. (2005). *the association between personality and marital relational outcome*. psychology and counseling dissertation, 79. 223-237 .

Archive of SID